

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

28.09.2017 № 16-1726

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.

Щодо результатів аналізу

Шановний Андрію Володимировичу!

Відповідно до Плану роботи Рахункової палати на II півріччя 2017 року проведено аналіз обґрунтованості планування (прогнозування) надходжень акцизного податку до державного бюджету, за результатами якого встановлено, що **планування та прогнозування надходжень акцизного податку до державного бюджету, яке здійснювалось Міністерством фінансів України протягом 2010–2016 років, було недостатньо обґрунтованим. Як наслідок, планові та прогнозні показники надходжень цього податку суттєво відрізнялися від його фактичних надходжень, що не сприяло збалансованості дохідної і видаткової частини державного бюджету.**

Упродовж 2011–2014 років показник виконання планових показників надходжень до державного бюджету акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) коливався **від 81,8 до 88,0 відс.**, внаслідок чого за чотири роки до державного бюджету **не надійшло понад 17,8 млрд гривень.** Водночас у 2015 і 2016 роках планові показники надходжень акцизного податку до державного бюджету були виконані на **106,2 і 104,6 відс.** відповідно, а до державного бюджету додатково надійшло близько **4,7 млрд грн**, при цьому станом на 01.01.2017 переплата акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) становила **6,5 млрд грн**, або **майже 12 відс.** від загальної суми надходжень цього податку у 2016 році.

Виконання планових показників надходжень акцизного податку з ввезених в Україну підакцизних товарів (продукції) протягом 2011–2016 років мало стрибкоподібний характер і змінювалося в діапазоні **від 89,2 до 131,5 відсотка.**

Результати аналізу засвідчили **нереалістичність прогнозних показників надходжень акцизного податку, розрахованих Мінфіном у розрізі окремих груп підакцизних товарів (продукції).** Так, за 2011–2016 роки ДФС (Міндоходів, ДПС) не забезпечено в жодному році виконання доведених Мінфіном показників з надходження акцизного податку з вироблених в Україні лікєро-горілчаних виробів, спирту, пива, а також за операціями з відчуження цінних паперів та операціями з деривативами. Водночас щодо більшості груп

підакцизних товарів рівень виконання прогнозних показників протягом дослідженого періоду мав суттєві коливання. Наприклад, протягом дослідженого періоду рівень виконання прогнозних показників Мінфіну з **ввезених на митну територію України лікєро-горілочаних виробів коливався від 28 до 262 відс.**, тютюнових виробів – **від 53 до 125 відс.**, транспортних засобів і кузовів – **від 77 до 230 відс.**, за групою "інші підакцизні товари" – **від 21 до 593 відс.**, а з **вироблених в Україні транспортних засобів і кузовів – від 15 до 164 відс.**, скрапленого газу – **від 24 до 210 відс.**, бензину – **від 46 до 128 відс.** тощо.

Незважаючи на те, що прогнозування надходжень акцизного податку здійснюється Мінфіном у розрізі основних груп підакцизних товарів, у додатку 1 до законів про Державний бюджет України на відповідний рік **надходження акцизного податку до державного бюджету плануються в цілому за всіма групами підакцизних товарів (продукції) з поділом на акцизний податок з вироблених в Україні та з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції).**

За існуючої практики планування акцизного податку невиконання прогнозних показників надходжень цього податку за одною товарною групою підакцизних товарів (продукції) перекривалось перевиконанням за іншими групами, що у загальному підсумку зменшувало допущені Мінфіном **похибки в прогнозуванні надходжень акцизного податку в розрізі основних груп підакцизних товарів (продукції).**

Через необґрунтованість і непрогнозованість у середньо- та довгостроковій перспективі змін у податковій сфері, а також недосконале адміністрування акцизного податку контролюючими органами в галузях, що виробляють підакцизні товари, збільшився відсоток тіньової економіки.

Виходячи з рівня тіньового виробництва та обігу окремих видів підакцизних товарів (продукції) **у 2014 році**, розрахованого Мінекономрозвитку, за оцінкою аудиторів Рахункової палати, **недонадходження до бюджету акцизного податку тільки з пива, тютюнових виробів і вин натуральних становили близько 15 млрд гривень.**

Встановлено, що Мінфіном не досягнуто належного рівня виконання **функцій щодо визначення основних організаційно-методичних засад бюджетного планування**, які використовувалися для планування та прогнозування надходжень акцизного податку до державного бюджету, зокрема:

- методики прогнозування надходжень акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) та з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), які затверджені наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1646 "Про методики прогнозування показників надходжень до бюджету", є недосконалими, оскільки не враховують при прогнозуванні акцизного податку багатьох чинників, які впливають на його надходження, не відповідають нормам Податкового кодексу України, зокрема щодо особливостей обчислення акцизного податку зі спирту та тютюнових виробів, містять посилання на державні органи, діяльність яких була припинена під час адміністративної реформи;

- під час підготовки пропозицій щодо внесення змін до законодавства з питань справляння акцизного податку та здійснення державного контролю за виробництвом та обігом окремих видів підакцизних товарів (продукції) Мінфіном не застосовувались економіко-математичні моделі для дослідження впливу таких змін на споживання підакцизних товарів (продукції), а отже – на обсяги внутрішньої реалізації та імпорту цих товарів, які є базою для оподаткування акцизним податком, що в багатьох випадках призводило до суттєвого завищення прогнозних надходжень акцизного податку від запропонованих змін до законодавства. За поясненнями Мінфіну, застосування економіко-математичних моделей потребує залучення значних обсягів інформаційних ресурсів і здійснення постійного щомісячного моніторингу великих за обсягом даних, а для виконання таких завдань, за інформацією Мінфіну, у нього недостатньо трудових ресурсів;

- не забезпечено дієвої та ефективної координації роботи державних органів, що залучались до процесу прогнозування надходжень акцизного податку до державного бюджету. У багатьох випадках інформація, яка надавалась державними органами, була непорівнянна (в різних одиницях виміру, із застосуванням різної кодифікації товарів), неповна, з помилками, а прогнози щодо розвитку відповідних галузей мали значні похибки, що в подальшому призводило до суттєвих похибок і в прогнозах надходжень акцизного податку до державного бюджету.

ДФС (Міндоходів, ДПС) не забезпечено належної організації роботи з підготовки пропозицій щодо прогнозу надходжень акцизного податку до державного бюджету, незважаючи на наявність у базах даних цих центральних органів виконавчої влади значної кількості показників, необхідних для проведення обґрунтованих розрахунків прогнозних надходжень цього податку. Через застосування ДФС (Міндоходів, ДПС) і Мінфіном різної методології проведення розрахунків прогнозних надходжень акцизного податку до державного бюджету прогнози ДФС (Міндоходів, ДПС) щодо надходжень цього податку переважно занижувались та суттєво відрізнялися від відповідних прогнозів Мінфіну.

З метою підготовки обґрунтованих прогнозів надходження акцизного податку при розробленні проектів законів про Державний бюджет України на відповідний рік на засіданні Рахункової палати прийнято рішення запропонувати Кабінету Міністрів України доручити Мінфіну, Мінекономрозвитку та іншим центральним органам виконавчої влади розглянути питання щодо:

- запровадження планування надходжень акцизного податку до державного бюджету і доведення індикативних показників до контролюючих органів, відповідальних за його справляння, з деталізацією за основними групами підакцизних товарів (продукції) з метою забезпечення належного контролю за надходженням акцизного податку до Державного бюджету України;

- уніфікації звітності, що подається виробниками та імпортерами підакцизних товарів (продукції);

- розроблення економіко-математичних моделей прогнозування обсягів виробництва, експорту та імпорту підакцизних товарів (продукції) за їх видами

з урахуванням можливого впливу запропонованих змін до законодавства (зміни ставок акцизного податку, доповнення переліку підакцизних товарів (продукції), зміни в адмініструванні цього податку) на обсяги споживання підакцизних товарів (продукції).

Мінфіну та ДФС рекомендовано забезпечити удосконалення методики проведення розрахунків прогнозних показників надходжень акцизного податку за групами підакцизних товарів (продукції), що сприятиме підвищенню якості та обґрунтованості планування дохідної частини державного бюджету.

Надається в порядку інформування.

З повагою

Т. в. п. Голови

О.С. Яременко